

#INTERPOL: EKOLOŠKI KRIMINAL POSTAO TREĆA NAJPROFITABILNIJA KRIMINALNA DJELATNOST NAKON TRGOVINE DROGOM I KRIVOTVORENJA, ILEGALNA DOBIT SE MJERI U MILIJARDAMA#

Europol je još 2022. godine upozoravao da kriminalne mreže otpad sa zapada Europe sve više usmjeravaju prema srednjoj i istočnoj Europi, kriminalci koriste legalne tvrtke za ilegalne poslove otpadom, a UNODC je nedavno upozorio da otpad završava u zemljama koje imaju blage kazne.

Na zahtjev predsjednika Republike Zorana Milanovića u četvrtak i petak održat će se izvanredna sjednica Hrvatskog sabora zbog opasnog otpada nezakonito odloženog na području Gospića. Slučaj Gospić, odnosno problem nezakonitog uvoza i odlaganja otpada, posljednjih je tjedana snažno odjeknuo u hrvatskoj javnosti.

U godini za koju istražitelji sumnjaju da je opasni otpad počeo stizati na područje Like, upravo te 2022., Europol je objavio procjenu prijetnje od ekološkog kriminala u Europskoj uniji, temeljenu na višegodišnjem praćenju kriminalnih skupina koje djeluju na štetu okoliša.

U izvješću se upozoravalo da kriminalne mreže u EU sve više ciljaju srednju i istočnu Europu kao odredište za ilegalni otpad proizveden u zapadnoj Europi.

Izvan Europske unije europski trgovci otpadom, prema Europolu, uglavnom ciljaju jugoistočnu Aziju kao odredište za ilegalni plastični otpad i otpadne brodove, a Afriku za otpadnu električnu i elektroničku opremu.

Europol je upozorio i na način djelovanja onih koji mimo zakona zbrinjavaju otpad. Velik dio ekološkog kriminala odvija se kroz legalna poduzeća, zbog čega su takva kaznena djela manje vidljiva.

Poduzeća se često brzo otvaraju i zatvaraju, a trgovačke rute mijenjaju, što pokazuje prilagodljivost kriminalnih mreža i njihovu sklonost korištenju novih načina prikrivanja poslovanja.

Legalni tokovi kao paravan, blage kazne motivacija

Ured Ujedinjenih naroda za droge i kriminal (UNODC) došao je do sličnih zaključaka kao Europol, ali je detaljnije opisao načine na koje se ilegalni otpad prikriva unutar legalnih tokova.

Njegova studija, predstavljena ove godine u Beču, pokazuje da organizirane kriminalne skupine, ali i korporacije, koriste korupciju kako bi ilegalni otpad prikrile unutar legalnih tokova otpada i zaobišle regulatorne provjere prijevarama i koruptivnim postupcima. Takve aktivnosti mogu uključivati prijevare s dokumentima, iznudu, krađu, pronevjeru javnog novca, zlouporabu položaja i pranje novca.

Trošak ilegalnog odlaganja ili trgovine otpadom također može biti znatno niži od cijene legalnog zbrinjavanja i usluga gospodarenja otpadom, čime nastaje snažan financijski motiv za kršenje propisa.

Studija je utvrdila da se ilegalno odlaganje, spaljivanje, premještanje, prijevoz i zbrinjavanje otpada događa diljem svijeta. Kada se otpadom trguje, onaj koji je najskuplje zbrinuti često se premješta iz regija s visokim prihodima u one s niskim prihodima.

UNODC upozorava i na jasnu ekonomsku računicu takvog kriminala. Počinitelji često ciljaju zemlje u kojima kazne za ilegalnu trgovinu otpadom mogu biti znatno manje od dobiti ostvarene samo jednom ilegalnom pošiljkom elektroničkog otpada.

Za slučaj nezakonitog odlaganja u Gospiću, koji je povezan sa slučajevima Benkovac i Varaždin, optuženima, dokaže li im se krivnja, mogle bi biti izrečene kazne za ugrožavanje okoliša otpadom.

Takvo kazneno djelo čini onaj tko protivno propisima odbacuje, odlaže, skladišti, obrađuje, uvozi, izvozi ili prevozi otpad, odnosno njime gospodari na način koji može trajnije ili u znatnoj mjeri ugroziti zrak, tlo, podzemlje, vodu ili more, životinje i biljke ili život i zdravlje ljudi. Za osnovni oblik opisanog nedjela propisana je kazna zatvora do tri godine.

Isti članak Kaznenog zakona (196.) zasebno kažnjava nedozvoljeni promet otpadom u količini većoj od neznatne, za što je propisana kazna zatvora do dvije godine.

Osumnjičene u slučaju nezakonitog odlaganja otpada u Gospiću Uskok tereti za teško kazneno djelo protiv okoliša počinjeno u sastavu zločinačkog udruženja, uz niz drugih kaznenih djela protiv gospodarstva.

Dokaže li se da se otpad odlagao na način kako to Uskok opisuje, odnosno zločinačkim udruživanjem te djelima protiv gospodarstva, tada visinu kazne određuju i drugi dijelovi Kaznenog zakona koji bi počiniteljima znatno produžili boravak u zatvoru dokaže li im se krivnja.

U Hrvatskoj 2024. otkriveno 955 nezakonitih pošiljaka otpada

O razmjerima problema u Hrvatskoj govore podaci Državnog inspektorata iz posljednjeg objavljenog godišnjeg izvješća o radu inspekcije zaštite okoliša za 2024. godinu.

Prema tom izvješću, tijekom 2024. otkriveno je 955 nezakonitih pošiljaka otpada, ukupne mase 18.608 tona. Godinu prije bilo ih je 46, ukupne mase 806 tona. Broj otkrivenih nezakonitih pošiljaka tako je u godinu dana porastao približno dvadeset puta.

No, taj podatak ne znači da je na hrvatskim granicama zaustavljeno 955 kamiona s ilegalnim otpadom. Od ukupnog broja, samo je 11 nezakonitih pošiljaka utvrđeno na cestovnim pravcima, dok su čak 944 otkrivene na nekoliko lokacija tvrtki koje se bave gospodarenjem otpadom.

Inspektorat navodi da se u najvećem broju slučajeva radilo o mješavinama otpada, ponajprije otpadnoj plastici, dok je dio otpada iz Hrvatske bio otpremljen bez propisane dokumentacije.

U istom izvješću nalaze se i podaci o otpadu koji je nezakonito dopremljen u Hrvatsku. Inspekcija je tijekom 2024. zatražila vraćanje 149 nezakonitih pošiljaka ukupne mase 2897 tona, koje su u Hrvatsku pristigle tijekom 2022., 2023. i 2024. godine.

Trgovci otpadom ciljaju zemlje u kojima su kazne blage

Kategorija: VIJESTIAžurirano: Četvrtak, 20 Kolovoz 2026 09:38

Objavljeno: Četvrtak, 20 Kolovoz 2026 09:23

Pošiljatelji su bili iz Slovenije, Italije i Njemačke. Uglavnom se radilo o plastici i gumi te određenim ostacima iz kemijskih procesa koji su, prema Inspektoratu, bili uvezeni kao neopasni otpad.

Istodobno su pojačane kontrole prekograničnog prometa otpadom. Tijekom 2024. inspektori su obavili 207 nadzora i pregledali 1.202 pošiljke. Godinu prije pregledane su 202 pošiljke, što predstavlja rast od oko 495 posto.

Kontrole su provođene na 16 graničnih prijelaza, 16 cestovnih pravaca, kontejnerskom terminalu Luke Rijeka, željezničkom kolodvoru Volinja te kod pravnih i fizičkih osoba.

Inspektori su tijekom 2024. podnijeli osam kaznenih prijava, izdali 13 prekršajnih naloga te izrekli kazne ukupne vrijednosti 206.004 eura. Državni inspektorat pritom izrijekom navodi suradnju s kriminalističkom policijom MUP-a u dokazivanju kaznenog djela ugrožavanja okoliša otpadom.

Zaključimo kako je Interpol nedavno izvijestio da je ekološki kriminal globalno gledano postao treća najprofitabilnija kriminalna djelatnost nakon trgovine drogom i krivotvorenja te da generira ilegalnu dobit koja se mjeri milijardama. (Hina)

